

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

РОБОЧА ПРОГРАМА
З ВИРОБНИЧОЇ МУЗЕЙНОЇ ПРАКТИКИ

для студентів III курсу підготовки бакалаврів:
галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія за
освітньою програмою Історія;
історичного факультету
денної форми навчання

Програму розробив:

Задорожнюк Андрій Борисович,
кандидат історичних наук, доцент

Програма затверджена на засіданні кафедри історії України

Протокол № від « » 2023 р.

Завідувач кафедри _____ професор Завальнюк О.М.

Кам'янець-Подільський – 2023

ВСТУП

Виробнича музейна практика студентів 3 курсу **історичного факультету** займає важливе місце в системі фахової підготовки і є невід'ємною частиною процесу підготовки фахівців з історії та археології в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Під час проходження практики студенти-історики закріплюють і поглиблюють набуті під час вивчення курсу «Музеєзнавство» знання з теорії і методики музейної справи, формують вміння та навички практичної роботи в музеї.

Музейна практика доповнює процес підготовки бакалавра історії. Історична освіта спрямована на наукову діяльність, яка має відношення до культурної спадщини. Цим визначається необхідність вивчення курсу музеєзнавства та проходження музейної практики. Організація цієї практики дає можливість набутти практичні навички і вміння музейної справи – важливого структурного складового компонента зберігання та дослідження культурної спадщини. Важливим є набуття вмінь аналізу музейних предметів та експозицій, що формує сприйняття творів мистецтва та інших культурних досягнень, розвитку естетичного ставлення до життя, зрозуміння ролі матеріальних свідочств у відображенні життя суспільства різних історичних епох.

Музейна практика має на меті сформувати у студентів історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка професійні практичні знання, вміння і навички, необхідні для роботи у середніх, середньо-спеціальних та вищих навчальних закладах та музеях. Реалізується поставлена мета шляхом групового та самостійного вивчення роботи баз практики і виконання кожним студентом в реальних умовах навчальних та виробничих завдань, що визначаються програмою.

Робоча програма музейної практики складається керівником практики, затверджується кафедрою, відповідальною за проведення практики, науково-методичною радою історичного факультету та вченою радою історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Строки проведення музейної практики визначаються навчальними планами.

РОБОЧА ПРОГРАМА МУЗЕЙНОЇ ПРАКТИКИ

ВСТУП

Музейна практика студента є невід'ємною складовою підготовки бакалавра історії. Історична освіта спрямована на наукову або педагогічну діяльність, яка має відношення до культурної спадщини. Цим визначається необхідність вивчення курсу музеєзнавства та проходження музейної практики. Організація цієї практики дає можливість набути практичні навички і вміння музейної справи – важливого структурного складового компонента зберігання та дослідження культурної спадщини. Важливим є набуття вмінь аналізу музейних предметів та експозицій, що сприяє сприйняттю творів мистецтва та інших культурних досягнень, розвитку естетичного ставлення до життя, зрозумінню ролі матеріальних свідоцтв у відображенні життя суспільства різних історичних епох.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ:

Мета практики передбачає оволодіння студентами сучасними методами і формами організації праці у музеї, здобуття студентами знань про музей як заклад, що сприяє розвитку суспільства; як середовище, де людина знаходиться у специфічних відносинах з культурними цінностями. Перевірити і закріпити теоретичні знання із курсу „Музеєзнавства”. Формування вмінь і надбання практичних навичок самостійного виконання професійних завдань. Закріпити та удосконалити уміння, набуті під час семінарських занять з дисципліни через реалізацію наступних завдань:

- сформувати систему наукових поглядів на сутність музейної справи;
- ознайомити студентів з методами планування і організації роботи музею;
- навчити складати та працювати з основними видами документації;
- встановлювати та активно використовувати міжпредметні зв'язки;
- навчитись використовувати експозиції музеїв для проведення занять з історії;

БАЗА ПРАКТИКИ:

Базами музейної практики виступають музейні установи, розташовані в м. Кам'янці-Подільському, (музейні установи різного профілю в інших містах України за укладеним договором-угодою):

- **Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник** (керівники від бази практики – директор музею та призначені за розпорядженням співробітники);
- **Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»** (керівники від бази практики – директор заповіднику та призначені за розпорядженням співробітники).

ПРЕДМЕТ ПРАКТИКИ

Організація виконання основних обов'язків працівників музейних установ відповідно до нормативно-правових та інструктивно-методичних документів, що регулюють діяльність відповідних музейних установ.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ:

Впродовж двох тижнів практики студенти повинні оволодіти низкою навичок і вмінь потрібних для роботи в музейних установах. Ознайомитись із сутністю і змістом діяльності музею, навчитись класифікувати музейні предмети та виокремлювати їх типи, навчитись визначати інформативність культурної спадщини. Ознайомитись з основами фондової роботи. Набути вміння і навички оформляти картки наукового опису музейного предмету, вміти визначати види та жанри образотворчого мистецтва. Набути вміння і навички роботи в експозиції. Навчитись визначати характер експозиції й зміст наукової концепції, ознайомитись з принципами побудови конкретних експозицій, методами та структурою їх побудови. Ознайомитись з екскурсійною роботою музейного працівника, вміти визначати тип, мету та методи екскурсії, набути навички з вибору основних компонентів бази екскурсії. Навчитись з'ясовувати зміст пам'ятника історії на конкретних прикладах (під час знайомства з архітектурними пам'ятками Кам'янець-Подільського).

ВИДИ ФОРМ ТА МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК:

Загальна оцінка за практику складається з поточних оцінок за різні види роботи: вміння вести документацію, класифікувати музейні предмети та виокремлювати їх типи, визначати цінність предмету як історичного джерела та т.п. Методи контролю: усна перевірка знань, аналіз систематичної роботи студента та його активності під час практики, перевірка різних форм письмових завдань (складових тематико-експозиційного плану, аналіз різних типів музейних предметів за вибором студента та т.п.). Позитивне проходження практики передбачає виконання та засвоєння студентом змістовних модулів й закріплюється шляхом їх оцінювання при підведенні підсумків практики.

Основними обов'язками студентів під час проходження практики:

1. Розпочати і завершити практику у визначений термін.
2. Якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики. Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для неатестації студента-практиканта.

3. Виконувати розпорядження керівників практики.
4. Дотримуватися норм поведінки.
5. Вчасно оформити документацію.
6. Захистити звіт по практиці на підсумковій конференції.

Основними **обов'язками групових керівників практики від університету є:**

1. Ознайомити студентів з метою та завданнями практики.
2. Ознайомити студентів з правилами ведення документації.
3. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
4. Проводити індивідуальні та групові консультації.
5. Контролювати хід практики.
6. Оцінити роботу студентів на практиці.
7. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.
8. У складі комісії прийняти залік з практики.

Методичні рекомендації:

В процесі музейної практики студентам рекомендується:

- оволодіти сучасними методами і формами організації музейної екскурсії, фондової та наукової роботи в умовах сучасної музейної установи;
- поглибити та закріпити у виробничих умовах теоретичні знання з дисципліни «Музеєзнавство»;
- ознайомитися з реальним обсягом практичної роботи співробітника музейної установи.

Вказані роботи розподілені на два змістовних модуля:

I ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ:

Основні напрямки фондової та експозиційної роботи музею

1. Наукова організація музейного фонду: завдання, склад, структура.
2. Методика вивчення музейних предметів: атрибуція, класифікація, інтерпретація.
3. Комплектування та наукова документація фондів музею.
4. Принципи та методи побудови експозиції.
5. Тематична структура експозиції. Експозиційні матеріали.
6. Наукове та художнє проектування музейних експозицій.
7. Майстерність екскурсовода.

II ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ: Оформлення звітної документації

За підсумками практики студенти подають груповому керівнику від ВНЗ наступні документи:

1. Завдання-звіт, заповнений студентом, в якому містяться:
 - терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою;
 - перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
 - оцінки та підписи групового керівника.
2. Щоденник роботи студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.
3. Реферат на запропоновану тему актуальної музейної проблематики.

Рекомендована література

1. Гайдай О. М. Музеєзнавство: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 212 с.
2. Клочко Р. Домівка для минулого [Текст]: про музеї, історію та мистецтво. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 86 с.
3. Космолінська Н. Гра в музей [Текст]: цікава мандрівка Львівською Національною галереєю мистецтв імені Бориса Возницького: для дорослих і дітей / Н.Космолінська, І.Магдиш. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 133 с.
4. Музей історичних коштовностей України: альбом. Київ : Мистецтво, 2004. 463 с.
5. Музей українського народного декоративного мистецтва: [фотоальбом / упорядкув., написання ст. і текстівок Л.С.Білоус та ін. ; перед. сл. А.Ф.Вялець ; фотозйомка М.К.Андрєєва]. Київ : Мистецтво, 2009. 351 с.
6. Національний музей історії України: у 2 т.: [альбом] / [кер. авт. кол. Н.Г.Ковтанюк; кер. проекту С.М.Чайковський та ін.; авт. ст. Н.Г.Ковтанюк, Л.В.Строкова; передм. С.М.Чайковського; фотозйомка Д.В.Клочка]. Київ: Мистецтво, 2011. Т. 1. 319 с.
7. Національний музей історії України: у 2 т.: [альбом] / [кер. авт. кол. Н.Г.Ковтанюк ; кер. проекту С.М.Чайковський та ін. ; авт. ст. Н.Г.Ковтанюк, Л.В.Строкова; передм. С.М.Чайковського; фотозйомка Д.В.Клочка]. Київ: Мистецтво, 2012. Т. 2. 335 с.
8. Національний художній музей України [Текст]: [альбом / наук. кер. та упоряд. О.Лагутенко; уклад., авт. ст. Т.Рязанова та ін.]. Київ: Артанія Нова, 2003. 415 с.
9. Нестуля О.О. Біля витоків державної системи охорони пам'яток культури в Україні (Доба Центральної Ради, Гетьманщини, Директорії). К.–Полтава, 1994.
10. Одеський музей західного і східного мистецтва [Образотворчий матеріал]: [альбом / Т.Балановська, О.Вазілов, І.Глебова та ін.; кер. авт. колективу Л.Сауленко; вступ. ст.: І.Глебова, Л.Сауленко]. Київ: Мистецтво, 2016. 239 с.
11. Омельченко Ю. А. Домузейні форми нагромадження та використання історико-культурних цінностей. [Цит. 2023, 20 серпня]. – Доступний з: <http://archaeology.kiev.ua/pub/omelchenko.htm>
12. Пантелейчук І. В. Трансформація музею як соціокультурного інституту (XX - початок XXI століття): дис... канд. іст. наук: 17.00.01 /; Київський національний ун-т культури і мистецтв. К., 2006. 205 арк.
13. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

14. Степанова О.Є. В музеях світу. Київ: Артанія Нова, 2004. 72 с.
15. Український живопис XIX – початку XX ст. з колекції Національного художнього музею України [Текст]: альбом / [авт. ст., упоряд. О.Жбанкова; упоряд. кат. О.Жбанкова та ін.]. Хмельницький: Галерея; Київ: Артанія Нова, 2005. 270 с.
16. Тобелем Ж-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту/ пер. З французької З. Борисюк, П. Таращука, С. Тевольде. Київ, 2018. 320 с.
17. Український живопис XX – початку XXI ст. з колекції Національного художнього музею України [Текст]: [альбом / авт. ст. О.Федорук, І.Возіянова; упоряд. Ю.Литвинець]. Хмельницький: Галерея; Київ: Артанія Нова, 2006. 302 с.
18. Український портрет XVI-XVIII століть [Текст]: [Нац. худож. музей України; авт.-уклад. Г.Белікова, Л.Членова; авт. вступ. ст., кат. В.Александрович та ін.]. [2-ге вид.]. Хмельницький: Галерея; Київ: Артанія Нова, 2006. 351 с.
19. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні : Навч. посібник. Київ : Кондор, 2004. 166с.
20. Хрящевська Л. М. Музеєзнавство та охорона культурної спадщини: Навчальний посібник для здобувачів закладів вищої освіти. Миколаїв, 2023. 283 с.
21. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2010. 352 с.
22. Яненко А. С. Історія музейної археології УСРР (1919-1934): [монографія] /; ред.: Н. Абашина; НАН України, Ін-т археології, Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник. Київ: Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник, 2016. 367 с.

Інформаційні ресурси

1. Музейний простір. Музеї України та світу / Український музейний портал. URL: <http://prostir.museum>
2. Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsia-museum.in.ua>
3. Ставка Гітлера «Вервольф». Вінницький обласний краєзнавчий музей. URL: <https://vinnytsiamuseum.in.ua/facts/wehrwolf>
4. Музей науки. URL: <http://science-museum.com.ua/>
5. Вінницький літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського. URL: <http://kotsubinsky.vn.ua/>
6. Музей-квартира М.Д. Леонтовича у м. Тульчин. URL: <http://leontovychmuseum.org.ua/aboutmuseum/>
7. Музей історії авіації і космонавтики у Вороновиці. URL: <https://voronavia.at.ua/>

8. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ:

Підсумковий контроль за змістовними модулями здійснюється після перевірки звітної документації груповим керівником. Підсумки підводяться у процесі складання студентами заліку з практики. Оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента і виставляється керівником практики не пізніше встановленого в університеті терміну у відомість і залікову книжку. Оцінка виставляється за шкалою від 0 до 100 балів.

Залік з практики заноситься у відповідну відомість, залікові книжки. Студент, який отримав незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету за поданням декана факультету.

За результатами практики студенти повинні продемонструвати навички та вміння:

- оформлення наукового опису речових музейних предметів;
- знання наукової організації фондів музею;
- класифікувати музейні предмети та виокремлювати їх типи;
- визначення ступеню інформативності музейного предмету;
- встановлювати та використовувати міжпредметні зв'язки;
- визначати характер експозиції і зміст її наукової концепції;
- вибору основних компонентів екскурсії та вміння визначати типи та методи екскурсії.

За вибором студента здійснюється:

- 1. Аналіз різних видів експозицій, до якого входить:
 - а) визначення характеру експозиції;
 - б) визначення методу побудови експозиції;
 - в) аналіз експозиційних матеріалів.
- 2. Аналіз музейної екскурсії, що передбачає:
 - а) визначення типу та методу екскурсії;
 - б) аналіз майстерності екскурсовода.

Зміст критеріїв оцінювання результатів архівно-музейної практики:

Оцінка **5 А (90-100) «зараховано»** - всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати здобуті теоретичні знання для практичної роботи в різних галузях музейної справи, враховуючи її специфіку в Україні. Студент виявив практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації музейних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання документів; виявив активність у сфері популяризації музейних матеріалів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях; оволодів

навичками індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи в музейних установах.

Оцінка **4 В (83-89)** «зараховано» - завдання виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати здобуті теоретичні знання для практичної роботи в галузі музейної справи. Пройшов практичне ознайомлення та вдало засвоїв інформацію з організації музейних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи.

Оцінка **4 С (74-81)** «зараховано» - завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань, допускалися незначні помилки. Виявлено вміння студента застосовувати здобуті теоретичні знання для практичної роботи, але студент не виявляє творчого підходу й достатньої самостійності при виконанні практичних завдань.

Оцінка **3 D (64-73)** «зараховано» - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Завдання-звіт невірно оформлено. У відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **3 E (60-63)** «зараховано» - завдання виконано з помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена неповно, з помилками. Завдання-звіт недооформлено. У відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка **2 Fx (35-59)** «не зараховано» - завдання невиконані. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння застосовувати теоретичні знання на практиці. Звітна документація оформлена з помилками. Відсутній звіт практики, відгук керівника від бази практики.

Оцінка **1 F (1-34)** «незадовільно» - студент не працював на базі практики, що не дозволяє виявити рівень його знань, вмінь та навичок.